

KUTSESTANDARD

Õde III	05-04122008-02/3
Õde IV	05-04122008-03/2
Õde V	05-04122008-04/2

ÕDE III, IV, V

TERVISHOIU JA SOTSIAALTÖÖ KUTSENÕUKOGU

EESSÕNA

Eesti kutsekvalifikatsiooni süsteemis määratletakse kutsekvalifikatsiooni nõudeid viiel tasemel. I tase on madalaim ja V tase kõrgeim (vt lisa A – Kutsekvalifikatsiooni süsteemi terminid). Kõik kutsed ei eelda kutsekvalifikatsiooni tasemete fikseerimist I kuni V tasemeni. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonitasemed, sealhulgas vajaduse korral ka haridusnõuded, määrab kindlaks kutsenõukogu.

Käesolev kutsestandard sisaldab asjaomaste institutsioonide vahel kokkulepitud nõudeid õe III, IV ja V kutsekvalifikatsioonidele.

Kutsestandardi koostas Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu moodustatud Eesti Õdede Liidu töörühm koosseisus:

Nele Terras	AS Ida-Tallinna Keskhaigla, EÕL
Kaja Liiva	Tamme Erakliinik, EÕL
Marika Asberg	Tallinna Meditsiinikool, EÕL
Pille Tammperre	Tallinna Kiirabi; EÕL
Ester Pruuden	Eesti Õdede Liit
Anneli Lorenz	Tartu Meditsiinikool, EÕL

Ajavahemikus 2. – 16. mai 2005 ning 1. - 20. juuni 2005 viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlused. Kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on töörühm arvestanud arvamusküsitlustel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

Õde III, IV, V kutsestandardi koostamisel on arvestatud:

- Eesti õenduse ja ämmaemanduse riiklikku arengustrateegiat, Sotsiaalministeerium 1999;
- CEDEFOP'i (European Centre for the Development of Vocational Training – Euroopa Kutsehariduse Arenduskeskus) poolt koostatud Euroopa Liidu liikmesriikide kutseoskuskõuetate võrdlevat analüüsi;
- Euroopa Liidu Nõukogu direktiivi 77/453/EEC (O)L 176,15,07.1977 õdede tegevust käsitlevate seaduste, määruste või haldusaktide sätete kooskõlastamise kohta (The Council of The European Communities, 77/453/EEC of 27 June 1977 concerning the coordination of provisions laid down by law, regulation or administrative action in respect of activities of nurses responsible for general care);
- Arstiõppe, loomaarstiõppe, proviisoriõppe, hambaarstiõppe, ämmaemandaõppe, õeõppe, arhitektiõppe ja ehitusinseneriõppe raamnõuded, Vabariigi Valitsuse määrus nr. 312, 25.10.2004;
- Õdede erialase koolituse põhimõtted ;
- Koolituse arengukava aastateks 2002-2015;
- Õendusala arengukava aastateks 2002-2015;
- EÕL arengukava aastateks 2004-2010;
- Õdede ja ämmaemandate pädevuse hindamise süsteemi.

Käesolev kutsestandard on koostatud uustöötlusena.

Käesoleva kutsestandardi jõustumisel kaotab kehtivuse Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu poolt 27. septembril 2005. a otsusega nr. 21 kinnitatud õde III, IV ja V kutsestandard.

Käesolev õde III, IV ja V kutsestandard on kinnitatud 04. detsembril 2008. a Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu otsusega nr. 36.

Kutsestandardis määratletud kutsekvalifikatsioonid on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

Kutsestandardite kasutusala on järgmine:

- 1) töötajate kutsekvalifikatsiooni nõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kutsekvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks.

2 KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori¹ järgi kuulub õendus tervishoiu ja sotsiaaltöö tegevusvaldkonda, kood 85.

Ametite Klassifikaatori² järgi kuulub õde 2. pearühma “Tippspetsialistid” kood 2230, ja 3. pearühma “Keskastme spetsialistid ja tehnikud”, kood 3231.

3 KUTSE- JA ERIALANIMETUSED JA KUTSEKVALIFIKATSIOONI TASE

Eesti keeles: Õde III, IV, V
 Õe erialad:
 Õde-spetsialist IV, V

- kliiniline õendus
- terviseõendus
- vaimse tervise õendus
- intensiivõendus

Inglise keeles: General nurse III, IV, V
 Specialities:
 Nurse-specialist IV, V

- clinical nursing
- health nursing
- mental health nursing
- intensive care nursing

Soome keeles: Sairaanhoitaja III, IV, V
 Erikoistumisalojan jaottelu:
 Erikoissairaanhoitaja IV, V

- kliininen hoitotyö
- terveydenhoitotyö
- mielenterveyshoitotyö
- tehohoito

Vene keeles: Медицинская сестра III, IV, V

¹ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon

² International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon

4 KUTSE- ja ERIALAKIRJELDUS

Õde on tervishoiutöötaja, kes rakendab oma kutsealaseid teadmisi ja oskusi üksikisiku, perekonna ja kogu ühiskonna teenendamiseks ning neile abi osutamiseks.

Õendus on tervishoiu valdkonda kuuluv kutseala, mille missiooniks ühiskonnas on abistada üksikisikul, perekonnal ja elanike gruppidel määratleda ja suurendada oma füüsilisi, vaimseid ja sotsiaalseid võimeid.

Õenduse tegevusvaldkonnad on õenduspraktika, -juhtimine, -koolitus ja -teadus.

Õenduse põhifunktsioonid on:

- õendusabi osutamine inimese tervise säilitamise ja edendamise, haiguste vältimise, tervise ja töövõime taastamise ning valu ja pinge leevendamise eesmärgil;
- õendusabi juhtimine ja korraldamine;
- pedagoogiline töö patsiendi, perekonna ja elanike gruppide õpetamise ja tervishoiumeeskonna liikmete koolitamise eesmärgil;
- õendusala arendamine, õendusteaduse integreerimine õenduspraktikasse.

Õe tegevus tugineb neljale põhimõistele: inimene, tervis, keskkond, õendustegevus ja neljale ühtsele põhimõttele, milleks on õiglus, võrdväarsus, individuaalsus ja koostöö.

Õde-spetsialist on isik, kes on läbinud kutsealase põhikoolituse kõrghariduse tasemel ja sellele lisaks erialase koolituse ning omab vähemalt kaheaastast kutsealast töökogemust.

Õde võib erioskuste-teadmiste omandamisel (vt p 5.3) spetsialiseeruda õde-spetsialistikliinilise õenduse, terviseõenduse, vaimse tervise õenduse ja intensiivõenduse erialal.

Õde-spetsialist kliinilises õenduses omab süvendatud erialaseid teadmisi ja oskusi, mis on suunatud erivajadustega patsiendi abistamisele kliinilise õenduse valdkonnas. Kliinilise õe tegevus on tihedalt seotud meditsiinilise diagnoosi ja raviga vastavalt inimese haigusele, vigastusele või puudele.

Õde-spetsialist terviseõenduses omab süvendatud erialaseid teadmisi ja oskusi, mis on suunatud igas eas isikute terviseedendamisele ja toetamisele tervishoiu esmatasandil.

Õde-spetsialist vaimse tervise õenduses omab süvendatud erialaseid teadmisi ja oskusi, mis on suunatud vaimse tervise probleemide ja psüühikahäiretega isikutele ning nende perekondadele.

Õde-spetsialist intensiivõenduses omab süvendatud erialaseid teadmisi ja oskusi, mis on suunatud kriitilises seisundis oleva patsiendi tervisliku seisundi stabiliseerimisele, parandamisele ja säilitamisele.

Õde III kutsequalifikatsiooni taotlemise eeldused:

- riiklikult tunnustatud õendusala kõrgharidus (rakendus-, bakalaureuse-, kutsekõrgharidus);
VÕI
- riiklikult tunnustatud õendusala koolituse läbimine ja vastava kutsekeskhariduse tunnistuse/diplomi olemasolu;
- kutsealane töökogemus;
- tööalane täiendkoolitus.

Õde IV kutsekvalifikatsiooni taotlemise eeldused:

- riiklikult tunnustatud õendusosalane kõrgharidus (rakendus-, bakalaureuse-, kutsekõrgharidus);
 - kutsealane töökogemus;
 - tööalane täiendkoolitus;
 - kutsealase praktika juhendamine;
- VÕI
- riiklikult tunnustatud õendusosalase koolituse läbimine ja vastava kutsekeskhariduse tunnistuse/diplomi olemasolu;
 - kutsealane töökogemus;
 - tööalane täiendkoolitus;
 - kutsealase praktika juhendamine;
 - tööanalüüs.

Õde-spetsialist IV kutsekvalifikatsiooni taotlemise eeldused:

- riiklikult tunnustatud õendusosalane kõrgharidus (rakendus-, bakalaureuse-, kutsekõrgharidus);
- erialane koolitus;
- kutse- ja erialane töökogemus;
- tööalane täiendkoolitus;
- kutse- ja erialase praktika juhendamine.

Õde V kutsekvalifikatsiooni taotlemise eeldused:

- riiklikult tunnustatud õendusosalane kõrgharidus (rakendus-, bakalaureuse-, kutsekõrgharidus) ning õendusosalase või muu magistrikraadi olemasolu;
 - kutsealane töökogemus;
 - tööalane täiendkoolitus;
 - kutsealase praktika juhendamine;
- VÕI
- riiklikult tunnustatud õendusosalane kõrgharidus (rakendus-, bakalaureuse või kutsekõrgharidus);
 - kutsealane töökogemus;
 - tööalane täiendkoolitus;
 - kutsealase praktika juhendamine;
 - rakendusuuring.

Õde-spetsialist V kutsekvalifikatsiooni taotlemise eeldused:

- õendusosalane magistrikraad;
- erialane koolitus;
- kutse- ja erialane töökogemus;
- tööalane täiendkoolitus;
- kutse- ja erialase praktika juhendamine;

VÕI

- riiklikult tunnustatud õendusosalane kõrgharidus (rakendus-, bakalaureuse- või kutsekõrgharidus);
- kutse- ja erialane töökogemus;
- tööalane täienduskoolitus;
- erialane koolitus;
- kutse- ja erialase praktika juhendamine;

- rakendusuring.

Täpsemad õe kutsequalifikatsiooni taotlemise tingimused on esitatud õe kutsequalifikatsioonide tõendamise ja omistamise korras.

5 KUTSEOSKUSNÕUDED (vt lisa B)

5.1 Üldoskused ja –teadmised

- 5.1.1 Ettevõtluse alused
- 5.1.2 Õigusaktid
 - 1) sotsiaal- ja tervishoiualane seadusandlus
 - 2) tööõigus
- 5.1.3 Töökeskkonnaohutus
 - 1) tööohutus
 - 2) töötervishoid
 - 3) tööhügieen
 - 4) esmaabi
- 5.1.4 Suhtlemine
- 5.1.5 Klienditeenindus
- 5.1.6 Individuaalne ja meeskonnatöö
- 5.1.7 Psühholoogia alused
- 5.1.8 Pedagoogika põhimõtted ja meetodid
- 5.1.9 Töö organiseerimine, planeerimine, juhtimine, asjaajamine
- 5.1.10 Statistika
 - 1) meditsiinilise statistika alused
 - 2) statistiliste uurimistulemuste hindamine
 - 3) uurimismeetodid
- 5.1.11 Arvuti kasutamine AO1 – AO7 (vt lisa C)
- 5.1.12 Keeleoskus (vt lisa D)
 - 1) eesti keel –C1
 - 2) I võõrkeel – B2
 - 3) II võõrkeel –A2

5.2 Põhioskused ja –teadmised

Oskus	III tase	IV tase	V tase
5.2.1 Inimese anatoomia, füsioloogia ja areng	kesktase	kesktase	kesktase
5.2.2 Patoloogia	kesktase	kesktase	kesktase
5.2.3 Tervishoiu ja õenduse põhimõtted	kesktase	kõrgtase	kõrgtase
5.2.4 Õenduse alused ja eetika	kesktase	kõrgtase	kõrgtase
5.2.5 Multikultuuriline tervisekäitumine	kesktase	kesktase	kesktase
5.2.6 Tervisekaitse ja töötervishoid	kesktase	kesktase	kesktase
5.2.7 Ergonoomia	kesktase	kesktase	kesktase
5.2.8 Esmaabi	kesktase	kesktase	kesktase
5.2.9 Õendustegevuse rakendamine patsiendi vajadustest lähtuvalt, selle analüüsimine ja hindamine	kesktase	kõrgtase	kõrgtase
5.2.10 Keskkonna mõju inimese tervisele	kesktase	kesktase	kesktase
5.2.11 Tervisedendamine ja tervise säilitamine	kesktase	kõrgtase	kõrgtase

5.2.12 Haigused, nende tekkepõhjused ja ravi	kesktase	kesktase	kesktase
5.2.13 Toitumisõpetus	kesktase	kesktase	kesktase
5.2.14 Inimese reaktsioonid stressi- ja kriisiseisundis , tegutsemine vastavalt olukorrale	kesktase	kesktase	kõrgtase
5.2.15 Patsiendi ja õendustegevusega seonduv dokumentatsioon	kesktase	kõrgtase	kõrgtase
5.2.16 Farmakoloogia põhimõtted	kesktase	kesktase	kõrgtase
5.2.17 Pedagoogika (sh.andragoogika)	kesktase	kesktase	kõrgtase
5.2.18 Patsientide, nende lähedaste, praktikantide ja kutseala töötajate juhendamine ja nõustamine	kesktase	kõrgtase	kõrgtase
5.2.19 Meditsiiniliste aparaatide ja töövahendite töötamise põhimõtted, meditsiinilise aparatuuri ja instrumentide kasutamine	kesktase	kesktase	kõrgtase
5.2.20 Haiglahügieen	kesktase	kõrgtase	kõrgtase
5.2.21 Mikrobioloogia	kesktase	kesktase	kesktase
5.2.22 Biokeemia, -füüsika ja radioloogia	kesktase	kesktase	kesktase

5.3 Eriuskused ja –teadmised

Oskus	IV tase	V tase
5.3.1 Tervishoiu- ja sotsiaalpoliitika ning sellealane seadusandlus	kesktase	kesktase
5.3.2 Tervishoiu planeerimine, korraldamine ja juhtimine	kesktase	kesktase
5.3.3 Tervishoiuökonomika	kesktase	kesktase
5.3.4 Kvaliteedi hindamine tervishoius	kesktase	kesktase
5.3.5 Koostöövõrgustikus ja meeskonnas töötamine	kesktase	kõrgtase
5.3.6 Meeskonna, kollektiivi juhtimine	kesktase	kõrgtase
5.3.7 Muutuste planeerimine, juhtimine ja hindamine õenduses	kesktase	kõrgtase
5.3.8 Õendusteooria, uurimistöö ja praktika sidusus	kesktase	kõrgtase
5.3.9 Patsiendi uurimise meetodid, uurimise näidustused, teostamine ja tulemuste tõlgendamine	kesktase	kõrgtase
5.3.10 Kliiniline farmakoloogia	kesktase	kesktase
5.3.11 Erakorralistes olukordades abi osutamine	kesktase	kõrgtase
5.3.12 Erivajadustega patsientide ja klientide õendusabi vajaduste hindamine, abistamine, õpetamine	kesktase	kõrgtase

5.4 Isikuomadused ja võimed

- 1) kohanemisvõime
- 2) koostöövõime
- 3) õppimisvõime
- 4) vastutusvõime
- 5) kohusetunne
- 6) suhtlemisoskus
- 7) empaatiavõime
- 8) teenindusvalmidus
- 9) otsustusvõime
- 10) tolerantsus
- 11) korrektsus ja täpsus
- 12) ausus

6 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib kuni 31.12.2011. Vastavalt vajadusele võib standardit muuta enne standardi kehtivusaja lõppu.

KUTSEKVALIFIKATSIOONI SÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsekvalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmiste, oskuste, vilumuste, kogemuste, väärtushinnangutele ja isikuomadustele.

Kutsekvalifikatsioon – antud kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel.

I tase – töötaja täidab tööülesandeid ühesuguses olukorras, on omandanud kutsealased oskused ja teadmised enamasti kutsealasel väljaõppel, võib vajada juhendamist töö käigus, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

II tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste omab vilumust ja kogemust, töötab iseseisvalt, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

III tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses ja vahelduvas olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste ning vilumustele ja kogemustele omab meisterlikkust, valmisolekut kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks, korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

IV tase – töötaja täidab analüüsimist ja otsustamist eeldavaid tööülesandeid muutuvast olukorras, omab kutsealaseid teadmisi ja oskusi; korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

V tase – töötaja täidab teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste analüüsimist, süstematiseerimist ja edasiarendamist ning õpetamist eeldavaid tööülesandeid muutuvast olukorras, omab laialdasi kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressurside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

KUTSEALASED TERMINID

Kutsealane põhikoolitus ehk **õe põhiõpe** (*basic nursing education*) s.o. õed on läbinud ning omandanud vajalikud teadmised ja oskused kutsealal tegutsemiseks.

Erialane koolitus on mõeldud töötavatele õdedele pärast põhikoolitust. Spetsiifiliste erialaste teadmiste ja oskuste omandamiseks on vaja läbida erialane koolitus (spetsialiseerumine) (*specialized nursing education, specialization*). See toimub kõrgkoolis riiklikult tunnustatud õppekava alusel ning vastavalt kõrgharidusstandardis kehtestatud nõuetele. Erialase koolituse maht on vähemalt 40 ainepunkti. (ENMK, 1983; ICN, 1992; EC, 1993; ENNO, 1999.)

Tööalane koolitus (täiendkoolitus) (*advanced nursing education*) võimaldab omandada ja täiendada nii kutse-, eri- kui ametialaseid teadmisi, oskusi ja vilumusi. Tööalast koolitust võib korraldada kas töökohas või koolitusasutuses. See keskendub eelkõige igapäevastele praktilistele vajadustele ning võib pakkuda ühtlasi ka ümberõpet. (Täiskasvanute koolituse seadus.) Tööalane koolitus ei pea vastama kõrgharidusstandardile. See võib toimuda väga erineva mahu ja kestusega kursustena ning seda võivad korraldada ka heade teadmiste ja suurte kogemustega kolleegid. Õendusalse koolituse arengukava järgi otsustavad tööalase koolituse kestuse ja sisu üle erialaühingud. Ühingud koostavad koolitusprogrammid, mida kinnitab Eesti Õdede Liit (Õendusalse koolituse arengukava 2002-2015, 2002).

KUTSEOSKUSNÕUDED

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioscused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isiku- ja isiksuslikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

KONKREETSETE TEADMISTE JA OSKUSTE TASEMETE KIRJELDUSED

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.

Kesktaase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlemine, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine.

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED
Lisa C

	A1	A2	B1	B2	C1	C2	
MÕISTMINE	Saan aru tuttavatest sõnadest ja fraasidest, mis puudutavad mind, minu perekonda ja minu vahetut ümbrust, kui inimesed räägivad aeglaselt ja selgelt.	Saan aru fraasidest ja sageli kasutatavatest sõnadest, mis on vahetult seotud mulle oluliste valdkondadega (näiteks info minu ja mu perekonna kohta, sisseostude tegemine, kodukoht, töö). Saan aru lühikeste, lihtsate ja selgelt väljahäldatud ütluste põhisisust.	Saan aru põhilisest infost selges tavakõnes tuttavatel teemal: töö, kool, vaba aeg jne. Saan aru aeglaselt ja selgelt edastatud raadio- või telesaadete põhisisust, kui need käsitlevad päevateemasid või mulle huvitavaid teemasid.	Saan aru pikematest kõnedest ja ettekannetest ning tuttava teema puhul isegi nende keerukamatest nüanssidest. Saan aru enamiku teleuudiste, publitsistikasaadete ja filmide sisust.	Saan aru pikemast tekstist isegi siis, kui see pole selgelt liigendatud ja seosed on esitatud kas kaudselt või vihjamisi. Saan suurema vaevata aru teleprogrammide ja filmidest.	Saan vaevata aru igasugusest kõnest, olenemata sellest, kus seda esitatakse. Saan aru ka kiirkõnest, kui mulle antakse pisut aega hääldusviisiga harjumiseks.	KUULAMINE
	Saan aru tuttavatest nimedest, sõnadest ja väga lihtsatest lausetest näiteks siltidel, plakatitel või kataloogides.	Saan aru väga lühikestest lihtsatest tekstidest. Oskan leida eeldatavat spetsiifilist informatsiooni lihtsatest igapäevatekstidest (näiteks reklaamid, tööpakkumised, prospektid, menüüd, sõiduplaanid), samuti saan aru lühikestest lihtsatest isiklikest kirjadest.	Saan aru tekstidest, mis koosnevad sagedamini esinevatest või minu tööga seotud sõnadest. Saan aru sündmuste, mõtete ja soovide kirjeldusest isiklikes kirjades.	Saan aru aktuaalsetel teemadel kirjutatud artiklitest, kus autorid väljendavad mingeid kindlaid seisukohti või vaatenurki. Saan aru tänapäevasest proosast.	Saan aru pikkadest ja keerulistest tekstidest, nii olustikulistest kui ka kirjanduslikest, tajudes nende stiilist eripära. Saan aru erialastest artiklitest ja pikematest tehnilistest juhenditest isegi siis, kui need vahetult ei puuduta minu eriala.	Saan vaevata aru kõigist kirjaliku teksti liikidest, sealhulgas abstraktsetest, struktuurilt ja/või keeleliselt keerulistest tekstidest, näiteks käsiraamatutest, erialastest artiklitest ja ilukirjandusest.	LUGEMINE
RÄÄKIMINE	Oskan lihtsal viisil suhelda tingimusel, et vestluspartner aeglaselt räägib, vajadusel öeldut kordab või ümber sõnastab ning mind vestlemisel aitab. Oskan küsida lihtsaid küsimusi ja neile vastata.	Saan hakkama igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel teemadel. Oskan kaasa rääkida, ehkki ma ei oska veel ise vestlust juhtida.	Saan enamasti keelega hakkama maal, kus see on kasutusel. Oskan ettevalmistuseta vestelda tuttav, huvitaval või olulisel teemal: pere, hovid, töö, reisimine ja päevasündmused.	Oskan vestelda piisavalt spontaanselt ja ladusalt, nii et suhtlemine keelt emakeelena kõnelevate inimestega on täiesti võimalik. Saan aktiivselt osaleda aruteludes tuttavatel teemal, oskan oma seisukohti väljendada ja põhjendada.	Oskan end mõistetavaks teha ladusalt ja spontaanselt, väljendeid eriti otsimata. Oskan kasutada keelt paindlikult ja tulemuslikult nii ühiskondlikel kui ka tööalastel eesmärkidel. Oskan avaldada mõtteid ja arvamusi ning vestluses teemat arendada.	Saan vaevata osaleda igas vestluses ja diskussioonis ning oskan idioome ja kõnekeelseid väljendeid. Oskan täpselt edasi anda tähendusvarjundeid. Vajadusel oskan lausungi ümber sõnastada, nii et vestluses osalejad seda vaevalt märkavad.	SUULINE SUHTLUS
	Oskan kasutada lihtsaid fraase ja lauseid kirjeldamiseks kohta, kus elan, ja inimesi, keda tunnen.	Oskan kasutada mitmeid fraase ja lauseid, et kirjeldada oma perekonda ja teisi inimesi, elutingimusi, hariduslikku tagapõhja, praegust või eelmist tööd.	Oskan lihtsate seostatud lausetega kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja kavatsusi. Oskan lühidalt põhjendada ning selgitada oma seisukohti ja plaane. Oskan edasi anda jutu, raamatu ja filmi sisu ning kirjeldada oma muljeid.	Oskan selgelt ja üksikasjalikult käsitleda ainet laias teemaderingis, mis puudutab minu huvialasid. Oskan selgitada oma seisukohti aktuaalsetel teemadel, tuues välja erinevate arvamuste poolt- ja vastuargumendid.	Oskan keerulisi teemasid täpselt ja üksikasjalikult kirjeldada, välja tuua alateemasid ja olulisemad punktid ning teha kokkuvõtet.	Oskan esitada selge ja ladusa, kontekstilevast avas stiilis kirjelduse või põhjenduse, millel on loogiline ülesehitus, mis aitab kuulajal märgata ja meelde jätta kõige olulisemat.	SUULINE ESITUS
KIRJUTAMINE	Oskan kirjutada lühikest ja lihtsat teadet (näiteks postkaarti puhkuse-tervitustega) ning täita formulare (näiteks hotelli registreerimislehte, kus küsitakse isikuandmeid: nime, aadressi, rahvust/kodakondsust).	Oskan teha märkmeid ja koostada väga lihtsat isiklikku kirja, näiteks kellegi tänamiseks.	Oskan koostada lihtsat seostatud teksti tuttav või mulle huvi pakkuval teemal. Oskan kirjutada isiklikku kirja, milles kirjeldan oma kogemusi ja muljeid.	Oskan kirjutada selgeid ja detailseid tekste mulle huvi pakkuvas teemaderingis. Oskan kirjutada esseed, aruannet või referaati, edastamaks infot ning kommenteerides ja põhjendades oma seisukohti. Oskan kirjutada kirju, milles tõstan esile kogemuste ja sündmuste mulle olulisi aspekte.	Oskan ennast väljendada selges, hästi liigendatud tekstis, avaldades oma arvamust vajaliku põhjalikkusega. Oskan kirjutada kirja, esseed või aruannet keerukal teemal ja esile tõsta olulisemat. Oskan lugejast lähtuvalt kohandada oma stiili.	Oskan kirjutada ladusalt ja selgelt vajalikus stiilis. Oskan koostada keerulisi kirju, aruandeid või artikleid, esitada ainet loogiliselt liigendatuna nii, et lugeja suudab eristada olulist. Oskan koostada erialaseid ja ilukirjanduslikke sisukokkuvõtteid, annotatsioonid ning retsensioone.	KIRJUTAMINE

Tabel. Euroopa Nõukogu keeleoskustasemete süsteem: enesehindamise skaala

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS

Lisa D

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL/ICDL – The European Computer Driving Licence/The International Computer Driving Licence) tõendab selle omaja praktilisi põhioskusi laiatarbe tarkvara kasutamisel. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelitöötlus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Esitlus

AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon

AO1 INFOTEHNOLOOGIA PÕHIMÕISTED JA INFOÜHISKOND

1. Põhimõisted
2. Riistvara
3. Mälu
4. Tarkvara
5. Arvutivõrgud
6. Arvutid igapäevaelus
7. Infotehnoloogia ja ühiskond
8. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus
9. Infotehnoloogia ja Eesti

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUS

1. Elementaarioskused
2. Töölaud
3. Failihaldus
4. Failide lihtne redigeerimine
5. Prindihaldus

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Alustamine
2. Põhioperatsioonid
3. Kujundamine (vormindamine)
4. Dokumendi viimistlemine
5. Printimine
6. Muud oskused

AO4 TABELITÖÖTLUS

1. Elementaarioskused
2. Põhioperatsioonid
3. Valemid ja funktsioonid
4. Kujundamine (vormindamine)
5. Diagrammid ja objektid
6. Printimine

Lisa D**AO5 ANDMEBAASID**

1. Alustamine
2. Andmebaasi loomine
3. Vormi kasutamine
4. Informatsiooni otsimine
5. Aruanded

AO6 ESITLUS

1. Elementaarskused
2. Põhitegevused
3. Vormindamine
4. Graafika ja diagrammid
5. Printimine ja levitamine
6. Slaidiseansi efektid
7. Slaidiseansi vaatamine

AO7 INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON

1. Veebi kasutamise elementaarskused
2. Veebis navigeerimine
3. Otsing veebis
4. Järjehoidjad (bookmarks)
5. Elektronposti kasutamise elementaarskused
6. Kirjavahetus
7. Adresseerimine
8. Postkasti haldamine
9. Listid ja uudisgrupid